

Koža

- plošne najväčší orgán tela
- 1,6-2 m²
- 3-4,5 kg kože na tele (1/10 váhy tela)
- schopnosť samoobnovy
- v mladosti pružná, zraniteľnejšia(menej keratínu), v starobe ubúda pružnosť, viac rohovinová a pribúdajú vrásky
- zrkadlo pocitov, zdravotného stavu a ochorení

Funkcie kože

- ochranná
- imunitná
- termoregulačná
- vylučovacia
- zmyslová
- zásobná

Stavba kože

1. pokožka
2. zamša
3. podkožné tukové väzivo

1. Pokožka(epidermis)

- z mnohvrstvého dlaždicového epitelu
- rôzne hrubá (najviac na dlaniach, stupajách, bruškách prstov)- v mieste väčšieho tlaku
- Farba závisí od množstva melanínu, hrúbky pokožky, hemoglobínu a jeho rozpadových látok
- Bez ciev a nervov

Vrstvy pokožky

1. **Horná vrstva**- zrohovatená časť z odumretých buniek dlaždicového epitelu, odlupujú sa od tela

Spodná vrstva- zložená z živých deliacich sa epitelových buniek, vytlačajú staršie bunky na povrch, podieľajú sa na obnove kože

bazálna vrstva- oblasť sústavného delenia buniek

melanocyty- tvorba melanínu

keratocyty- tvorba keratínu

c.merkelové bunky- receptory dotyku

Melanín

- Kožný pigment spôsobujúci sfarbenie kože(pri vystavení kože UV, zvýšenie tvorby, hnednutie pokožky)

- Tvorí sa v melanocytoch
- Zachytáva UV žiarenie
- Nerovnomerné rozloženie
- U detí menej melanínu (pokožka citlivejšia na UV)

Keratín

- Vzniká v **keratinocytoch**
- Bielkovina nepriepustná pre vodu

Význam

- Dodáva bunkám odolnosť voči tlaku a mechanickému poškodeniu, nepriepustnosť pre vodu

Papilárne lišty

- vyklenutia pokožky na bruškách prstov
- tvoria papilárne útvary- dermatoglyfické obrazce
- Individuálna variabilita a dedičná podmienenosť
- Využitie pri spornom otcovstve, kriminalistike- otláčky prstov- daktyloskopia

2. Zamša (*corium*)

- Obsahuje väzivové bunky a elastické vlákna (pružnosť)
- Prekrvená cievami a nervami
- Obsahuje receptory (tlak, teplota,
- Vyrastajú z nej kožné deriváty- prídavné orgány kože(vlasy, chlpy, nechty)
- Sú v nej kožné žľazy(mazové a potné) a mliečne žľazy

Mazové žľazy

- Vyúsťujú do vlasovej a chlpacej pošvy
- Najviac na tvári a vlasoch (nenachádzajú sa na dlaniach a stupajách)
- Denne 1-2g mazu

Význam

- zvláčňuje kožu a vlasy
- chráni kožu pred vyschnutím a pôsobením vody
- chráni vlasy pred lámavosťou,

Zloženie- tuky, bielkoviny a soli

Potné žľazy

- Približne 2 milióny
- Nerovnomerne rozložené(najviac na čele, dlaniach, chodidlách)
- 1liter potu za 24 hodín

Pot

- obsahuje: 98% vody, NaCl, močovina, kreatinín, mastné kyseliny, kyselina mliečna a močová

- Vzniká z tkanivového moku
- Pri odparovaní potu z povrchu tela- ochladzovanie tela (termoregulácia)

Kožné receptory

- **Voľné nervové zakončenia**- vnímanie bolesti
- **Hmatové telieska**- vnímanie dotyku
- **Meissnerové telieska**- ľahký tlak
- **Vater- Paciniho telieska**- silnejší tlak a ťah
- **Ruffiniho telieska**- teplo
- **Krausseho telieska**- chlad

Vlasy (capilli) a chlpy(pilli)

- zrohovatené valcovité útvary vyrastajúce z kože
- **Folikul** (vačok)- miesto vyrastania vlasu
- **Cibuľka** (bulbus)- zdurená časť folikulu- miesto rastu
- **Papila** (pulzujúce srdce)- dodáva kyslík a živiny
- **Vzpriamovač chlpov**
- obsahujú keratín (pevnosť, odolnosť)
- farba závisí od melanínu v kôre

Stavba

1. voľná časť (scapus)
2. koreň(radix)

Stavba

1. Dreň (medula)
2. Kôra (kortex)
3. Kutikula - škrídlicovito usporiadané odumreté bunky

Nechty

- zrohovatené platničky
- obsahujú keratín

Význam

- ochrana končekov prstov
- pomocné orgány hmatového zmyslu
- Protiplocha tlaku na brušká

Stavba

- nechťové lôžko- vyrastá z neho necht
- telo nechta
- koreň nechta s nechťovým valom
- mesiačik- svetlejšia časť s vzduchovými bublinkami
- podnehtie (medzi nechťom a kožou bruška) inervované, veľmi citlivé

Prsníková žľaza (glandula mammaria)

Stavba

- 15-20 lalokov
- mliekovody
- prsný dvorec s bradavkou
- Tukové tkanivo

Význam

- Tvorba mlieka

3.podkožné tukové tkanivo (tela subcutanea)

- Sieť kolagénnych a elastických vlákien s roztrúsenými väzivovými bunkami

Funkcia

1. Tepelná a mechanická izolácia
2. Energetická zásobáreň organizmu

Ochorenia kože

Akné

- Zväčšenie mazových žliaz a tvorba nadmerného množstva mazu
- zoxidovaný maz a zrohovatelé odumreté bunky upchávajú póry- vznik zápalu a tzv. **uhrov**
- Rozširovanie infekcie vytláčaním uhrov, možné zjazvenie kože
- Najčastejšie v období puberty
- **Liečba**- maste, lieky

Albinizmus

- Recessívne dedičné ochorenie s poruchou tvorby melanínu
- Prejavy ochorenia- svetlá pokožka, vlasy, obočie, mihalnice, náchylnosť na vznik kožných nádorov, svetloplachosť, rýchlejšie starnutie pokožky, citlivosť na UV
- Liečba neexistuje

Rakovina kože

- malígnny melanón- tmavá farba, neohraničený, asymetrický
- spojené s nadmerným slnením, zvýšené riziko mutácii v bunkách
- liečba vyrezanie, ožarovanie, zmrazovanie